

گنجینه فرهنگ مردم

۸ شهریور ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۲۷

چیستان‌ها که زمانی آموزه تعلیمی برای نوباوگان و موضوعی برای دوره‌های شبانه روستاییان، شب نشینی خانواده‌ها و محفل قهوه خانه‌ها در شب‌های بلند زمستان بودند، در حال حاضر موضوعی بیگانه به شمار می‌آیند و جای خود را به پیامک‌های تلفن همراه، موسیقی، عکس، فیلم یا گفت و گوهای روزمره که از آن به «فرهنگ گلایه» یاد می‌شود، داده‌اند.

فولکلور یا ادبیات عامیانه، ترانه‌ها، امثال، باورها، افسانه‌ها، چیستان‌ها و هر آنچه را از سال‌های دور، از فرهنگ و ادبیات به یادگار مانده است، شامل می‌شود. چیستان‌ها از کهن‌ترین زمان‌ها در میان همه اقوام ابتدایی و مردم جامعه‌های سنتی و پیشرفته جهان شناخته شده بودند و به کار می‌رفتند. از این روست که فولکلور همه اقوام جهان آکنده از چیستان است. در حقیقت با پیشرفت تمدن، چیستان‌ها با حفظ زندگی خود پیچیده تر، هوشیارانه تر و دقیق‌تر شده‌اند، اما با ساده تر و پیش پا افتاده تر شدن روابط، علاقه به چیستان نیز رنگ باخته و کهنه شده است.

با جست و جو در چیستان‌ها و معماهای فارسی، با توجه به منابع معدودشان، به این نتیجه می‌رسیم که هرچند لغز و معماهای فارسی جای ویژه‌ای در ادبیات مکتوب و شفاهی ما دارند، پژوهش‌های انگشت شماری در این سبک کهن، سرگرم کننده و پرمحتوای ادبی صورت گرفته است.

نویسنده این کتاب در بررسی‌های خود تنها به چند مقاله و مقدمه موضوعی در خصوص چیستان دست یافته است و برای یافتن مطالب دیگر در خصوص چیستان و معما، با مراجعه به کتاب‌های ادبی، تاریخ ادبیات و دیگر کتاب‌ها، تنها به سطوری در این باره دست یافته است. با این حال یافتن مقاله یا مقدمه‌های موضوعی در این خصوص نشان از تلاش نویسندگان و پژوهشگران درباره این گونه ادبی آفرینش ذهنی دارد.

چیستان‌ها که زمانی آموزه تعلیمی برای نوباوگان و موضوعی برای دوره‌های شبانه روستاییان، شب نشینی خانواده‌ها و محفل قهوه خانه‌ها در شب‌های بلند زمستان بودند، در حال حاضر موضوعی بیگانه به شمار می‌آیند و جای خود را به پیامک‌های تلفن همراه، موسیقی، عکس، فیلم یا گفت و گوهای روزمره که از آن به «فرهنگ گلایه» یاد می‌شود، داده‌اند. به عبارتی چیستان‌ها را می‌توان «مقبول دیروز، مغفول امروز» دانست که کاربردهای خود را در خانواده و میهمانی‌ها و شب نشینی‌ها از دست داده است.

کتاب حاضر با هدف آشنایی بیشتر مخاطبان خود با دو موضوع «چیستان» و «معما» و منابع قابل دسترس در این دو موضوع نگاشته شده است. در مقدمه به نه مرجع قابل دسترس در خصوص چیستان اشاره شده است که می‌تواند برای خوانندگان بسیار سودمند باشد.

بخش اول کتاب دارای دو مقاله، یکی با نام «چیستان» و دیگری به نام «معما» است که با استفاده از منابع و ارجاعات انتهایی آنها، این دو موضوع تدوین شده است.

در بخش دوم نیز با استفاده از اسناد موجود در «گنجینه فرهنگ مردم» رادیو، نمونه‌های چیستان‌های موجود در این گنجینه طبقه بندی و بازنویسی شده‌اند. در این بخش خواننده با نمونه‌هایی از چیستان‌های گیاهی و جانوری، چیستان‌های مربوط به انسان، چیستان‌های مادی و مربوط به زندگی، چیستان‌های پدیده‌های طبیعی، چیستان‌های امور انتزاعی و مقدس و چیستان‌های متفرقه آشنا می‌شود و در پایان کتاب پاسخ هر چیستان با ذکر نام راویان آن بیان شده است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۰۱۷۸/مردم-فرهنگ-گنجینه/>